

A VÁROSLAKÓK FOLYÓIRATA  
Pro Cultura Urbis díj 2007  
XLI. évfolyam, 7. szám  
megjelenik minden hónap 15-én

## Alapítva: 1945

I–III. évfolyam: 1945–1947  
Szerkesztő: Némethy Károly,  
Lestyán Sándor  
IV–XXVI. évfolyam: 1966–1988  
Szerkesztő: Mesterházi Lajos,  
Fekete Gyula, Vargha Balázs,  
Jávor Ottó, Szabó János

Főszerkesztő:  
**Buza Péter**

E szám szerkesztője:  
**Hidvégi Violetta**

Olvasószerkesztő:  
**Saly Noémi**

Szerkesztőbizottság:  
**Angelus Róbert, Buza Péter,  
Hidvégi Violetta,  
Kirschner Péter,  
N. Kósa Judit (publicisztika),  
Saly Noémi,  
Sándor P. Tibor (archív fotó),  
Török András**  
(Simplicissimus Budapestje)

Facebook oldalunk szerkesztője:  
**Vadász Ágnes**

A szerkesztés műhelye  
a Nagy Budapest Törzsasztal  
A szerkesztőség levelezési címe:  
1054 Budapest, Honvéd utca 3.  
budapestfolyoirat@summa-artium.hu  
www.budapestfolyoirat.hu

Kiadja a Summa Artium Nonprofit Kft.  
Felelős kiadó: Török András  
1054 Budapest, Honvéd utca 3.  
Telefon és fax: 318-3938  
Lapigazgató: Szűcs Andrea

A BUDAPEST partnere  
a Városháza Kiadó  
Kiadóvezető: Csomós Miklós  
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár  
1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.  
Telefon: 411-5000

Terjesztés: Magyar Posta  
Reklamáció: 318-3938

Tördelés: Görög Gábor

Nyomdai munka: Pharma Press Kft.  
1033 Budapest, Szőlőkert utca 4/a  
Telefon: 577-6300, fax: 577-6362

ISSN: 1785-590X  
Nyilvántartási szám: 2.2.4/237/2004

Címlapon:  
Benn vagyunk a vízben  
(2. oldal)  
Fotó: RIC/9s

A hátsó borítón:  
Száz év szebbik arca  
(8. oldal)

# BUDAPEST

a mi városunk, de vajon milyennek látjuk mi, budapestiek? Napsütöttének és hólepelbe burkolóznak, rommá bombázottnak és serényen épülőnek, kirakatoktól csillogónak és a vedlett vakolatú hátsólépcsők félhomályába zárkóztak... Ismerjük a vidám oldalát, amikor mosolygó városlakók néznek a kamerába a szépséges Duna-parti látkép előtt, és láttuk a tragédiáit, a háború szaggatta hidroncsokat és az ötvenhatos harcok halottai fölé sebtében leszárt fakereszteket a parkok fűvében.

Láthatjuk mindezt, még ha nem is a saját szemünkkel. Látták helyettünk mások, akik megörökítették az eléjük táruló látványt. Fényképeik aztán útra keltek: volt, akié albumba ragasztva vált a családi múlt gyakran lapozgatott részévé, másé pedig a lomtalanítások szemetében kötött ki. Akár így, akár úgy, hála Tamási Miklós és Szepessy Ákos gyűjtői buzgalmának, ezek a fotók végül a Fortepan honlapján találtak maguknak jó helyet. Elképesztő ismeretanyag: ha beütjük a honlap keresőjébe, az e sorok írásakor éppen 101 ezer 888 képből Budapest nevére 33 ezer 269-et választ ki nekünk a rendszer.

Igaz persze, hogy a nagy közgyűjtemények, mint a Magyar Nemzeti Múzeum vagy a Budapest Történelmi Múzeum fotótára ennél lényegesen több fényképet őriznek, de van egy óriási különbség e közpénzből fenntartott kollektívák és a magánkezdeményezésnek köszönhetően létező Fortepan között. Míg az előbbieknél jobbára nehézkes procedúra után bocsátják az érdeklődők rendelkezésére a kincseiket, az utóbbi – nem vitatjuk: kissé önsorsrontó módon – még nagy méretben is ingyen engedi letölteni a fotográfiákat a honlapjáról. Éppen ezért útmutató a gesztus, hogy az utóbbi időben néhány közgyűjtemény (például Budapest Főváros Levéltára, a Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteménye, illetve a Közlekedési Múzeum) már ajtót nyitott a Fortepan felé.

A másik nagy különbség, hogy míg a közgyűjtemények esetében a bekerüléskor kapott információk vagy a szakemberek ismeretei társulnak a felvételekhez, a Fortepan honlapján a folyamatosan bővülő közösségi tudás adatalja a látványt és teszi kereshetővé a kollektívát. Önkéntesek tucatjai dolgoznak nemcsak a képek szkennelésén és rendezésén, hanem a helyszín és a készítés időpontjának meghatározásán, a szereplők azonosításán is. A kívülállók valószínűleg elképzelni sem tudják, olykor milyen bravúros nyomozások eredményeképpen írhatják oda a szerkesztők egy-egy fotó alá, melyik ház emeleti ablakából vagy gangján készült valamely tökéletesen azonosíthatatlannak tűnő, szemétből előkotort felvétel.

Ez a nem lankadó közösségi buzgalom eredményezte, hogy alig nyolc év alatt a Fortepan a leghasznosabb, legkönnyebben hozzáférhető fotóadatbázissá vált Magyarországon. Az 1900-zal kezdődő és 1990-nel végződő idővonal mentén elhelyezett fényképeket ma is nézegethetjük úgy, mintha csak egy film peregne a szemünk előtt, de ma már a célzott keresés is nagyon gyakran eredményre vezet.

Aki csak a bő harmincezer budapesti fotóra kíváncsi, az is elképesztő kincsekre lelhet a két végpont, a Normafánál pihenő kalapos leánykakat (1900) és a Dob utca 47–49-es háznak egy Wartburg és egy öreg Volkswagen Bogár között feltáruló kapualját (1990) megörökítő felvétel között. Túéles sztereófényképeken láthatjuk a pesti Belváros átalakulását és a nyaralókkal pettyezett Gellért-hegyet, beleshetünk a vadonatúj Palatinusra, részt vehetünk munkásgyűléseken, szinte percről percre követhetjük ötvenhat forradalmi eseményeit, és aztán minden létező szögből megfigyelhetjük, hogyan épült újjá az Erzsébet híd, és hogyan bontották le a Blaha Lujza téri Nemzeti Színházat. A Fortepan ugyanis nemcsak pótolhatatlan történelmi dokumentum, hanem a pesti ember lelkének tükré is: az is tökéletesen leolvasható ezekről a fotókról, hogy mi érdekel minket, hogy mit akarunk megörökíteni az utókorunk.

A gyűjtemény réges régen túl van azon az állapoton, amikor rengeteg Halászbástya és Hősök tere közül kellett kiszálaszni az egyedi, történelmi értékű felvételeket. Nem utolsósorban annak köszönhetően, hogy a lomtalanításokból mentett képek népszerűsége neves fotósokat, történelmi ismereteket bíró magántulajdonosokat és a már említett módon egynémely közgyűjteményt is rábírta az adományozásra, egészen unikális fotók százai lelhetőek fel immár a honlapon. A régi idők színész sztárjai, rajongott muzsikuskai és ünnepelt írói néznek velünk farkasszemet, beleshetünk olyan polgári otthonokba, amelyeknek enteriőrjeit a szüleink-nagyszüleink sem láthatták, követhetjük a hétköznapi divat változásait, rácsodálkozhatunk az utcakép apróságaira, legyen szó akár járművekről, akár az utcabútorokról, netán a parkörök, hordárok ruházatáról.

A megelevenedett 20. századot köszönhetjük a Fortepannak. Azt az élményt, hogy belakhatjuk, átélhetjük mindazt, ami nélkülünk történt a világban. Az viszont nagy kérdés, hogy a Fortepan majdani továbbvivői mit örökölnék majd a mi telefonnal fotózó, a képeket a digitális világban közreadó korunkból. Talán már most érdemes lenne ezen elgondolkozni: elvégre a mi unokáinkat is érdekelni fogja, nekünk milyen arcát mutatta